

Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması

Reading Attitude Scale: A Scale Development Study

Berna Ürün KARAHAN^a

^aKafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Kars, Türkiye.

Özet

Bu çalışma ile ortaokul 5 ve 6. sınıf öğrencileri için “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Kars il merkezinde bulunan, rastgele seçilen ortaokullarda 5 ve 6. sınıflarda öğrenim gören 370 öğrenci oluşturmaktadır. Ölçme aracının geliştirilmesi süreci, (1) açıklayıcı faktör analizi ve (2) doğrulayıcı faktör analizini içerecek şekilde iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin 26 madde ve 1 alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu alt boyut, okuma tutumu olarak adlandırılmıştır. Daha sonra ölçme aracının iç tutarlığı Cronbach Alpha ile hesaplanmış ve bu veri setinden elde edilen sonuçların oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuma, tutum, ortaokul.

Abstract

The purpose of this study is to develop “The Reading Attitude Scale” designed for 5th and 6th grade students of secondary school. The sample of the study, which was selected randomly, consisted of 370 students attending to the 5th and 6th grades of secondary schools located in the Kars downtown. The process of developing the assessment instrument was implemented at two stages as (1) exploratory factor analysis and (2) confirmatory factor analysis. According to the analysis results, it was determined that the scale consisted of 26 items and 1 subscale. This subscale was named as the reading attitude. Then, the internal consistency of the assessment instrument was calculated using Cronbach Alpha coefficient and it was found that the results obtained from the data set had considerably high reliability.

Keywords: Reading, attitude, secondary school.

1. Giriş

Okuma, bilgi edinmenin yollarından biri, hayatın devamını sağlamak ve toplumda kendini gerçekleştirebilmek için önemli bir vasıta, kültürü tanımak ve aktarabilmek için bir araçtır. Dilin becerilerinden olan okuma, bu çalışmanın da temelini oluşturmaktadır.

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir” (MEB, 2006, s. 6). Okuma Türkçe sözlükte ise şöyle ifade edilmiştir: “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek” (TDK, 2011, s. 1793). Tanımdan da anlaşıldığı gibi okuma sadece harfleri ve metinleri izlemek değil aynı zamanda anlama ve anlamlandırma işidir. “Yazılı işaretleri anlamlandırma amacı ile zihnimizin, göz ve ses organlarımızla birlikte yaptığı faaliyete okuma denir” (Kantemir, 1997, s. 22). Samules’e (2006) göre okuma, çözümleme ve anlamının birlikte gerçekleşmesidir. Bu açıdan bakıldığında metnin ustalıkla okunması önem taşımaktadır (Hudson, Pullen, Lane ve Torgesen, 2009). Ustalıkla okumak, metindeki değişiklikleri dikkate alarak metni kabul edilebilir bir hızda, metnin anlamına ulaşmayı sağlayacak yeterlilikte ve doğrulukta okumayı içermektedir (Yıldız, 2013).

Tanımlarda da ifade edildiği gibi okuma bireyin göz ve ses organlarını kullanmasıyla oluşur ancak sadece seslendirme değil anlama da önemlidir. Bu nedenle bireyin okuduklarını zihinsel süreçlerle çözümlemesi gerekir. Bu zihinsel süreçlerin gelişimi bireyin eğitimi aşamasında gerçekleşir.

Topuzkanamış’a (2009) göre okuma öğretiminde amaç öğrencide okumaya karşı ilgi ve istek uyandırmak olmalıdır. Bununla beraber okumanın nasıl olması gerektiği öğrencilere anlatılmalıdır. Metin nasıl okunmalı, nerelere dikkat edilmeli, metinden ne çıkarılmalı gibi önemli noktalar bireye kazandırılmalıdır.

Birey ailesinin inançlarını, değer yargılarını ve kültürünü alarak yetişir. Bu öğrenmelere çevre ve okulda öğrendikleri de dâhil olunca zamanla kendini bulur. Ancak bu süreçte yaşadığı durumlar onun edindiği davranışlara yön verir. Davranışlara yön veren ve bireyde kimi zaman yargılara dönüşen bu durumlar tutum olarak nitelendirilir. “Tutum, belirli bir öğrenim durumuyla ilgili duygu ve davranışların bir kombinasyonu olarak tanımlanır” (Stanfield, 2006, s. 4). Tutum, bireyin herhangi bir konuyla ilgili geçmişten bugüne edindiği davranış şeklidir. Bireyin öğrenme sürecinde edindiği olumlu ya da olumsuz tecrübeler tutumları belirler. Bu nedenle bireyin davranış kazanımı sürecinde olumlu tecrübeler- tutumlar edinmesi önemlidir. Bağcı’ya (2007) göre ise tutum, bir durum, olay, nesne ya da kişi karşısında belli bir tavır ortaya koymaktır. Bu özellik, bireyin kişilik özellikleri, içinde yetiştiği ve yaşadığı toplum, kültür ortamı, bilgi birikimi ve yaşantılarla şekillenir. Burada dikkat çeken durumla ilgili olumlu ya da olumsuz davranış sergilemenin bireyin tutumuyla ilgili olmasıdır.

Yaşantılar ve çevre tutumun belirlenmesinde oldukça önemlidir. Bireyin bir durumla ilgili olumlu ya da olumsuz yaşantılar geçirmesi o duruma karşı göstereceği tavır önemli derecede etkiler. “Tutumla ilgili önemli nokta, tutumlar davranışın geniş, genel (basit ve spesifik olmayan) belirleyicileri olarak görülmektedir” (Allport, 1929). Thurstone (1932) ise tutum; bir psikolojik objeye karşı ya da o objeye yönelik etki olarak tanımlanmaktadır. Bireye öğrenim hayatında birçok beceri kazandırılır ya da kazandırılmaya çalışılır. Okuma da bu becerilerden biridir. Genellikle toplumumuzda okumaya yönelik olumsuz bir bakış açısı söz konusudur. Bu durum bireyleri de etkiler. Bireyin yaşantılar ve çevre etkisiyle geliştirdiği olumsuz okuma tutumu, okuma becerisinin kazandırıl-

ması ve geliştirilmesi sürecini baltalar.

Tutumun bireylerin davranışı edinme, sonrasında geliştirme ve süreklilik hâline getirmede etkisinin büyük olduğu ortadadır. O hâlde tutum kavramı eğitim-öğretim sürecinde dikkate alınması ve derslerin uygulanmasında titizlik gösterilmesi gereken bir etkidir. Zira öğrenmenin gerçekleşmesi bireyin öğrenmeyi sevmesiyle olur. “Tutum davranışın oluşmasında etkenlerden sadece biri, ancak önemli bir etkidir. Herhangi bir konuyla ilgili olarak tutumun öğretim sürecinde olumlu olmasını sağlarsak, istediğimiz hedeflere ulaşmak çok daha kolay olabilecektir” (Şahinli, 2008, s. 27).

Okumaya yönelik tutumun belirleyici olduğu en önemli süreç öğretim sürecidir. Bireyin eğitim öğretim hayatı ile sosyal hayatında karşısına çıkan okuma ve çevresinden edindiği tecrübeler onu geleceğe taşır. Bireyin edindiği her bilgiyi pekiştirmesi için altyapısının sağlam olması bu nedenle de okumaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olması önemlidir. Bu süreçte bireyin aile, çevre ve okulda edindiği davranışlar tutumların belirlenmesinde etkili olur. Bu nedenle okuma ile ilgili yapılan çalışmalar ve etkinlikler dikkate alınmalı ve üzerinde titizlikle durulmalıdır.

Bir beceri ile ilgili bir alışkanlık toplumun o beceriye karşı tutumunu da etkiler (Aydoğan, 2008; Kağıtçıbaşı, 1999; Morgan, 1991). Yani okuma alışkanlığının olmadığı bir toplumda okumaya yönelik olumlu tutum beklenemez.

Araştırmanın Amacı

Okuma ve okumaya yönelik tutumun araştırılmaya değer konular olduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde tutumun okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin artırılmasında önemli bir etken olarak kabul edilmesinden dolayı eğitim kurumlarının hemen her basamağında öğrenim gören öğrenciler için okuma ve tutum arasındaki ilişkinin tespitine yönelik araştırmalar yapıldığı dikkat çekmektedir (Özbay ve Uyar, 2009; Başaran ve Ateş 2009). Ancak alan yazında okumaya yönelik tutumun tespit edilmesi amacıyla geliştirilen değerlendirme araçlarının sınırlı sayıda olduğu ve bu çalışmaların çoğunun 5. sınıf öğrencilerinin ilköğretim kademesinde olduğu dönemlerde yapıldığı ya da “metinlere göre”, “kitap okuma” gibi türlere yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle bu çalışma hem ortaokul öğrencileri olan 5 ve 6. sınıf öğrencilerini kapsamı hem de okuma ile ilgili herhangi bir sınırlandırma yapmadan tutumu ölçmeyi amaçladığından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca güncel, geçerlik ve güvenilirliği yüksek ölçme araçlarının alana katkı sağlaması mümkündür (Doğan ve Çermik, 2016). Bu çalışmalara örnek verecek olursak; Ünal tarafından (2006) 5. sınıf öğrencilerinin okumaya tutumlarını tespit etmeye yönelik hazırlanan ölçektir. Bir diğer çalışma ise Başaran ve Ateş (2009) tarafından 5. sınıf öğrencilerinin okumaya tutumlarını ölçme amacıyla hazırlanmıştır. Bir diğer ölçek ise Özbay ve Uyar (2009) tarafından 6 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Okumaya yönelik tutumların değerlendirmesinde kullanılan ölçeklere bir diğer örnek ise Çakıroğlu ve Palancı’nın (2015) McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirdiği “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği”nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılarak Türkçeye uyarlanmasıdır.

Araştırmanın Problemi

Alan yazın tarandığında, Türkiye’de öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını ortaya koymak üzere geliştirilen ya da uyarlanan sınırlı sayıda ölçme aracı olduğu görülmektedir. Ancak, güncel ve yeni ölçme araçlarının bu alanda daha başarılı ölçme ve değerlendirme imkânı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla ortaokul 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının belirlenebilmesi için, bir tutum ölçeğine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, ortaokul 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını ortaya koymaya yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda, geliştirilen ölçeğin alana katkıda bulunması beklenmektedir. Ölçeğin uygulanmasından elde edilen veriler ile okullarda öğrenci başarısını başarısızlığını etkileyen nedenlerden biri olarak okuma ve okuma ile ilgili duygu ve düşünceleri belirleme ve buradan hareketle olumsuz tutumların nedenlerini tespit ederek bu faktörleri ortadan kaldırma çalışmalarını planlama açısından (Susar Kırmızı, 2012) öğretmenlere ve ailelere katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

“Araştırmada, ölçek geliştirmede uygun örneklem üzerinde deneme çalışması yapılarak faktör analizi gerçekleştirildiği için deneysel süreç benimsenmiştir” (Yurdugül, 2012, s. 8). Ölçeğin geliştirilmesinde alan yazından, öğrenci ve öğretmen görüşlerinden, alanında yetkin uzman kişilerin düşüncelerinden ve yapı geçerliliği analizlerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken, ölçek geliştirme sürecini içeren şu dört aşama (Büyüköztürk, 2012) takip edilmiştir: 1. Problemi Tanımlama: Araştırma problemi ve amacı biçimlendirilmiştir. 2. Madde Yazımı: Madde havuzu araştırmanın amacına uygun olarak şekillendirilmiştir. Bu aşamada, alan yazın, öğretmen ve öğrenci görüşleri ile öğrencilerden toplanan okuma ile ilgili duygu ve düşüncelerini içeren metinlerden oluşan verilerden toplam 50 madde elde edilmiştir. 3. Uzman Görüşü: 3 Türkçe eğitimi uzmanı, 2 Eğitim Bilimleri alanında uzman ve 2 Türkçe öğretmeni olmak üzere 7 uzman tarafından görüş alınmış ve ölçekte gerekli düzenlemeler yapılmıştır. 4. Analizler: Örneklem önce ikiye ayrılmış ve ayrı ayrı faktör analizi yapılarak birbirine anlamca benzeyen ve faktör yükü ,5’in altında olan maddeler ölçekten çıkarılarak son haliyle 26 madde elde edilmiştir. Bu maddelerle DFA yapıldıktan sonra ölçeğin cronbach alfa değeri belirlenerek geçerli ve güvenilir olduğuna kanaat edilmiştir.

Ölçek 5’li likert yapıda olup puanlamalar “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde sıralanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 130, en düşük puan ise 26’dır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini Kars İl Merkezinde bulunan iki ortaokul oluşturmuştur. Daha sonra çalışma evreninden seçkisizlik yoluyla ortaokul 5 ve 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden 1. aşama için toplam 125 ve 2. aşama için 245 öğrenci seçilmiştir. Bu örnekleme 190 erkek ve 180 kız öğrenci bulunmaktadır.

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Verilerin Analizi

Bu çalışmada ilk olarak 125 ortaokul öğrencisinden veri toplanmıştır. Daha sonra, ölçme aracının yapı geçerliğini sağlamak için 245 ortaokul öğrencisinden yeniden veri toplanmıştır. Dolayısıyla, Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşama: açımlayıcı faktör analizini, ikinci aşama: doğrulayıcı faktör analizini içermektedir. Elde edilen veriler öncelikle açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda faktör yükü 0,5'ten düşük olan ve birbirine benzeyen 24 madde ölçekten çıkarılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

1. Aşama: Açımlayıcı Faktör Analizi

Örneklem

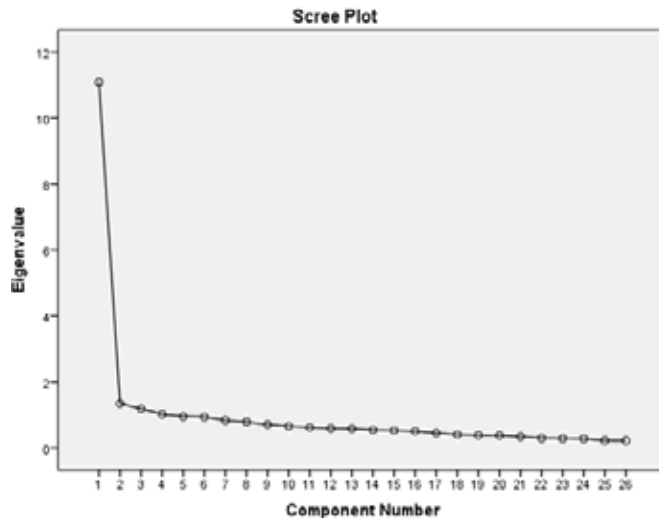
Okumaya Yönelik Tutum ölçeğinin geliştirme sürecinde öncelikle 125 kişiden toplanan veri seti, açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular

Ölçekle toplanan verilere, faktör analizi uygulanmadan önce, bu analizin uygulanmasının mümkün olup olmadığına bakılmıştır. Bunun için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri dikkate alınmıştır (Eroğlu ve Kalaycı, 2008). OYTO'nun ilk analiz sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri 0,89 bulunmuştur. "KMO katsayısı 1'e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1 olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelir. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO katsayısının en azından 0,60'dan yüksek olması beklenir" (S. Kırmızı, 2012). Bu çalışmada elde edilen değere göre örneklemin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Bartlett Sphericity testi verilerin çok değişkenli normal dağılımını incelemek için kullanılan bir tekniktir (Eroğlu ve Kalaycı, 2008). Elde edilen Ki-kare test istatistiğinin anlamlı olması verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiğinin kanıtıdır. Elde edilen veriler, Bartlett küresellik testi (Bartlett test of Sphericity) değeri dikkate alınarak incelenmiştir. Bu testin sonucuna göre Approx Chi-Square=523,37 olarak bulunmuştur. Bartlett küresellik testinin sonucu 0,05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır ($p=0,000$). Bartlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2012). Buna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir.

İlk olarak faktör çıkartma yöntemi olarak Principal Axis Factoring metodu kullanılarak faktör analizi 50 madde ile çalıştırılmıştır. Principal Axis Factoring metodu sosyal bilimlerde en sık kullanılan faktör analizi yöntemidir (Warner, 2012) ve faktör analizi yapılırken PCA değil Principal Axis Factoring metodunun kullanılması daha uygun görülmektedir (Matsunaga, 2010; Warner, 2012).

Elde edilen bulgulara göre faktör yükleri ,5'in altında olan ve birbirine anlamca benzeyen maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Örneğin, "Okuma bireyin zihinsel gelişimini olumlu yönde etkiler" ve "okuyarak yeni kavramlar öğrenebilirim" maddesine anlamca yakın olduğu için, madde yükünün nispeten daha küçük olduğu da göz önünde bulundurularak ölçekten çıkarılmıştır.

Şekil 1. Ölçeğin tek faktörlü yapısını gösteren yamaç-birikinti grafiği (scree plot)

Sonuç olarak elde edilen 26 madde ile faktör analizi yeniden çalıştırılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre, bu veri seti için, Kaiser'in özdeğeri 1'den büyük olma kuralı ve yamaç-birikinti grafiğinin (scree plot) tutarlı sonucu da göz önüne alınarak ölçeğin tek faktörden oluştuğuna karar verilmiştir. Yamaç-birikinti grafiği (scree plot) şekil 1'de verilmiştir. Şekilde de görüldüğü gibi ölçeğin tek faktörlü yapıda olduğu belirlenmiştir. Bu faktör toplam varyansın %39,8'lik kısmını açıklamaktadır. Elde edilen tek faktör "okuma tutumu" olarak adlandırılmıştır. Bu tek faktör yapısı için iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach alfa değeri .95 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla, veri setinden elde edilen sonuçların oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre her bir maddenin, bu tek faktör üzerindeki yük miktarı, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. OYTÖ'de yer alan maddeler ve faktör yükleri

Maddeler	Faktör
3 Okumayı severim.	,751
20 Okuma hayata bakış açımızı şekillendirir.	,750
35 Okuma bilgi edinme için önemli bir araçtır.	,732
39 Okuma becerisinin kazanılması gerekir.	,707
45 Okuma anlamının kapılarını açar.	,705
30 Okuma ufkumu genişletir.	,704
31 Okuma bana keyif verir.	,674
44 Okuma farklı dünyaların kapılarını açar.	,666
38 Okuma alışkanlığı temel öğretimde kazandırılması gereken bir davranıştır.	,661
37 Okuma akademik anlamda olgunlaşmayı sağlar.	,661
11 Okumaktan hoşlanırım.	,660
7 Okuma bana göre süreklilik isteyen bir davranıştır.	,660
48 Okuma benim için temel bir gereksinimdir.	,634
42 Okuyarak yeni şeyler keşfederim.	,629
10 Okuma benim için eğlencelidir.	,623
43 Okuma amacımı belirlemem, okuduğumu anlamamı sağlar.	,621
40 Düzenli bir okuma alışkanlığım var.	,608
36 Okuma başarılı olmayı sağlar.	,605
26 Okuma çevremi daha iyi anlamamı sağlar.	,588
49 Okuma hayatımı planlamama yardımcı olur.	,577
32 Okuma iyi bir diksiyona sahip olmamı sağlar.	,573
18 Okuma çok boyutlu düşünmeyi sağlar.	,536
19 Okuma bana hayat boyunca kılavuzluk eder.	,522
5 Derslerde okuma uygulamaları yapılması hoşuma gider.	,513
6 Değişik türlerde (roman, hikâye, dergi vb.) kitaplar okumayı severim.	,504
25 Okuma bireyi sosyalleştirir.	,503

Tablo 1 incelendiğinde "Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin" faktör yüklerinin .50 ile .75 arasında değerler aldığı görülmektedir. (Ölçek oluşturulurken yazılan olumsuz maddeler yapılan analizler sonucunda gereken değerleri vermedikleri için ölçekten atılmışlardır). "Bir yarısı olumlu diğer yarısı olumsuz maddelerden oluşan test tipi genellikle, rastgele işaretleme yapanları ayıklamak için kullanılıyor olsa da, Türkçede tersine dönmüş (reverse) ifadeleri anlamakta bazı sorunlar yaşanabiliyor. Bir testteki toplam maddelerin yarısı olumlu diğer yarısı olumsuz olacak şekilde madde yazılmaktan kaçınılmalıdır" (Şeker ve Gençdoğan, 2006; 8). Faktör yüklerinin yeterli sayılması için .50 değeri ölçüt olarak alınmıştır. Faktör yük değerinin 0.45 ya da daha yüksek olması seçim iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer 0.30'a kadar indirilebilmektedir (Büyüköztürk, 2006).

Faktör analizi sonucu tek alt boyut elde edilmiştir. Ölçek toplamda 26 maddeden oluşmaktadır.

2. Aşama: Doğrulayıcı Faktör Analizi

Birinci aşamada elde edilen faktör yapısı ile güvenilir sonuçlar elde ettikten sonra, ölçeğin yapı geçerliğine kanıt sağlamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulamaya karar verilmiştir. Dolayısıyla, 26 maddelik OYTÖ yeni bir örnekleme uygulanmıştır.

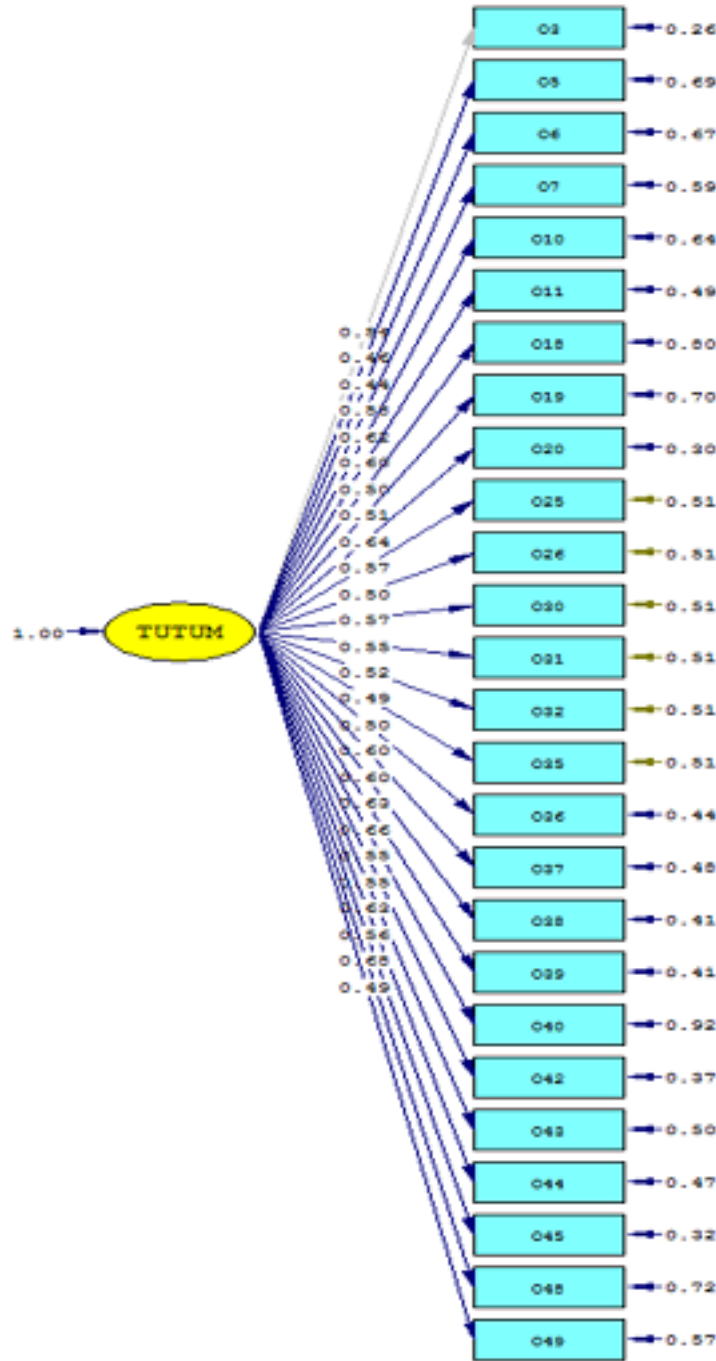
Örneklem

Çalışmanın bu aşaması için toplanan veri seti 1. ve 2. çalışmanın örnekleminin seçildiği okullardan fakat farklı şubelerdeki öğrencilerden elde edilmiştir. Bu şekilde seçilen örneklem 245 adet 5. ve 6. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 180'i kız, 190'ı erkektir.

Bulgular

Bu aşamada veri seti öncelikle sayıtlar açısından incelenmiştir. Kayıp değerlerin oranı %5'in altında olduğu için bu değerlerin ortalama ile yer değiştirilmesinde bir sakınca görülmemiştir (Tabachnick ve Fidel, 2007). Veri setinin tek değişkenli ve çok değişkenli normalliği ve uç değerleri kontrol edilmiştir. Daha sonra LISREL 8.80 (Jöreskog ve Sörbom, 2006) programı SIMPLIS komut

diliyle kullanılarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. 26 maddelik OYTÖ'nün tek faktörlü yapısı e yüksek olabilirlik kestirim yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Analiz sonuçlarında uyum katsayılarına bakıldığında modelin veri setine iyi uyum sağladığı görülmüştür ($\chi^2/sd = 1,75$; CFI = .95; GFI = .75; NFI = .90; NNFI = .95; RMSEA = .079). Bu değerler ölçeğin farklı örneklem grupları için de kullanılabilir derecede geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. DFA değerlerini gösteren path diyagramı şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. DFA sonuçlarına göre maddeler ve DFA değerleri

4. Tartışma

Bu çalışmada, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutum düzeylerini belirleyebilmek amacıyla tek alt boyuttan oluşan 26 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek 5'li likert yapıda olup; ölçekten alınabilecek en yüksek puan 130, en düşük puan ise 26'dır.

Sonuç olarak elde edilen 26 madde ile yapılan faktör analizine göre, bu veri seti için, Kaiser'in özdeğeri 1'den büyük olma kuralı ve yamaç-birikinti grafiğinin (scree plot) tutarlı sonucu da göz önüne alınarak ölçeğin tek faktörden oluştuğuna karar verilmiştir. Bu faktör toplam varyansın %39,8'lik kısmını açıklamaktadır. Elde edilen tek faktör "okuma tutumu" olarak adlandırılmıştır. Bu tek

faktör yapısı için iç tutarlılık hesaplanmış ve Cronbach alfa değeri .95 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar ışığında yapılan doğrulayıcı faktör analizine (DFA) göre ise ölçeğin; uyum katsayılarına bakıldığında modelin veri setine iyi uyum sağladığı görülmüştür ($\chi^2/sd = 1,75$; CFI = .95; GFI = .75; NFI = .90; NNFI = .95; RMSEA = .079).

5. ve 6. sınıf ortaokulun ilk yarısı olması nedeniyle oldukça önemlidir. Zira bireyler için ilkökul bitmiş, dil becerileri ve soyut düşünme düzeyi gelişmiştir. Aynı zamanda sonraki eğitim hayatıyla ilgili kararlar şekillenmeye başlamıştır. Çalışma gurubu bu nedenle seçilmiştir. Okuma, dilin diğer becerileri gibi bireye kazandırılmaya çalışılan bir beceridir. Bu becerinin öneminin kavranması ve bireylerin bu hususta düşüncelerinin tespit edilmesi, öğretim sürecinde yaşanacak olası aksilikleri önlemesi açısından gereklidir. Bütün bunlar ışığında bu çalışma, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Öncelikle solumar gereken hususlar dikkate alınarak oluşturulmuş ve uygulamalar yapılmıştır. Elde edilen veriler ve analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Okuma becerisinin eğitim-öğretim hayatındaki rolü ve okumaya yönelik tutumun bireyin başarısı ile ilgili olduğu düşünüldüğünde (Allport, 1929; Özbay ve Uyar, 2009; Susar Kırmızı, 2012) bu konu üzerinde çalışılmaya değerdir. Bu anlamda ölçeğin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. Kaynakça

- Allport, G. W. (1929). The composition of political attitudes. *Amer. J. Sociol.*, 35, 220-238.
- Aydoğan, R. (2008). *Okumaya karşı olumlu ve olumsuz tutum, 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları okuduğuna anlama stratejileri ve yaratıcılık düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bağcı, H. (2007). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım derslerine yönelik tutumları ile yazma becerileri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 73-92.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler için veri analizi elkitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorumu*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çakıroğlu, O. ve Palancı, M. (2015). Okuma Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 1143-1156.
- Doğan, B., ve Çermik, H. (2016). Kitap okumaya yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 11(4), 168-183.
- Eroğlu, A. ve Kalaycı, Ş. (edt.). (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Hudson, R. F., Pullen, P. C., Lane, H. B. and Torgesen, J. K. (2009). The Complex Nature of Reading Fluency: A Multidimensional View. *Reading & Writing Quarterly*, 25(1), 4-32.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (2006). *LISREL 8.80 for Windows [Computer Software]*. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Basım Yayım ve Dağıtım.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınları.
- Matsunaga, M. (2010). How to factor-analyze your data right: Do's, don'ts, and how-to's. *International Journal of Psychological Research*, 3(1), 97-110.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- McKenna, M., & Kear, D. (1990). Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *Reading Teacher*, 43, 626-639.
- Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Arıcı, H., Aydın, O. ve ark.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Özbay, M., & Uyar, Y. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(2), 632-651.
- Samuels, S. J. (2006). Toward a model of reading fluency. In S. J. Samuels & A. E. Farstrup (Eds.), *What research has to say about fluency instruction* (pp. 24-46). Newark, Del.: International Reading Association.
- Stanfield, G. M. (2006). *Incentives: The effects on reading attitude and reading behaviors of third-grade students*. Georgia College and State University.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/3p. 2353-2366.
- Şahinli, A. (2008). *Hikâye okumanın okuduğunu anlamaya ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şeker, H. ve Gençdoğan B. (2006). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Thurstone, L. L. 1932. The measurement of social attitudes. *J. Abnorm. Soc. Psychol.*, 26, 249-269.
- Topuzkanamış, E. (2009). *Öğretmen adaylarının okuduğunu anlama ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Türkçe Sözlük*. (2011). Ankara: TDK yayınları.
- Ünal, E. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yıldız, M. (2013). Okuma motivasyonu, akıcı okuma ve okuduğunu anlamının beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarındaki rolü. *Turkish studies-international periodical for the languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8, 4.
- Yurdugül, H. (2012). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik indeksinin kullanımı. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul.pdf> adresinden 28.10.2016 tarihinde indirilmiştir.
- Warner, R. M. (2012). *Applied statistics: from bivariate through multivariate techniques: from bivariate through multivariate techniques*. UK: Sage.

Extended Abstract

Attitude is a way of behavior that individuals acquire pertaining to an issue from past to today. Experiences and environment are significant in determining the attitude. The individuals' having negative or positive experiences about a situation affects significantly the attitude displayed towards this situation. Individuals acquire or are tried to acquire many skills during their education life. Reading is one of these skills. In our society, generally a negative opinion takes place toward reading. This affects individuals, as well. Positive or negative reading attitude of individuals developed through experiences and environment undermines the process of acquisition and development of reading skill.

It is apparent that attitude has a significant effect on individuals' acquiring the behavior, and then developing and maintaining that behavior. Therefore, the concept of attitude is a factor that should be taken into account in the education-teaching processes and be required to be taken great care during implementation of courses. In fact, the realization of learning is possible when an individual loves to learn. The most significant process where the attitude for reading is determinant is the teaching process. The reading experiences that individuals face in education and social life, as well as the experiences they gain from their circle carry them to the future. It is important for individuals to have a strong background in order to strengthen each piece of knowledge, and therefore, to have a positive attitude towards reading. In this process, the behaviors the individuals acquire from their families, environment and school are effective in determining the attitudes.

Upon literature review, it was observed that there are a limited number of assessment instrument developed or adapted in order to reveal the reading attitudes of students in Turkey. However, it is also thought that the up-to-date and new assessment instruments would provide a more successful assessment and evaluation possibility in this area. For this purpose, it is considered that there is a need for an attitude scale in order to determine the reading attitudes among 5th and 6th grade students of secondary school. The purpose of the study was to develop an attitude scale for revealing the reading attitudes of 5th and 6th grade students of secondary school. In this sense, it is expected to make contribution to the field significantly by meeting this gap in the field through the developed scale. With the data to be obtained from the application of the scale, it is considered that this would contribute to teachers and families in terms of determining reading and reading-related emotions and thoughts as one of the causes affecting the student success or failure at schools and thus planning the studies to remove these factors by determining the causes of these negative attitudes.

"The experimental process was adapted in the study as the factor analysis was implemented by conducting the trial study on suitable sample for developing the scale" (Yurdugül, 2011, p. 8). In order to develop the scale, the literature, student and teacher views, the thoughts of professional and competent people, as well as the construct validity analysis were used. While developing the data collection tool, following four steps that include the scale development process were pursued (Büyüköztürk, 2012): 1) Defining the problem: the problem and the aim of the research were formed, 2) Writing the Items: the item pool was shaped in accordance with the aim of the study. At this stage, a total of 50 items were obtained from the data obtained from the literature, teachers and student opinions, teachers, and texts including the feelings and thoughts collected from the students on reading. 3) Expert View: Views of 7 professionals including 3 Turkish language education specialists, 2 specialists in the field of Educational Sciences, and 2 Turkish teachers were taken and the necessary revisions of the scale were made. 4) Analysis: the sample was divided into two at first and 26 items were obtained finally by conducting factor analysis separately and omitting items which were similar in terms of meaning and had a factor loading below .5. After executing CFA on these items, the Cronbach alpha value of the scale was determined, and it was decided that this scale is valid and reliable.

The scale has a 5-point Likert structure and the scoring is respectively ranged as "strongly agree", "agree", "indecisive", "disagree", and "strongly disagree". While the highest score to be obtained from the scale is 130, the lowest score is 26. In this study, two secondary schools were selected from the city center of Kars. Then, a total of 125 students for the first stage and 245 students for the second stage were selected among students studying in the 5th and 6th grades of secondary school by random way from the population of the study. This sample included 190 male students and 180 female students.

The data obtained were subjected to the explanatory factor analysis at first. The items which had a factor loading of less than 0.5 and were similar to each other were omitted as a result of the analysis. At this stage, 24 items having a factor loading less than 0.5 and being similar to each other were omitted from the scale. Therefore, the data were collected from 125 secondary school students at first in this study. Then, the data were collected again from 245 secondary school students in order to provide the construct validity of the assessment instrument. Hence, the reliability and validity study of the Reading Attitude Scale was conducted at two stages. While the first stage involved the explanatory factor analysis, the second stage involved the confirmatory factor analysis.

Before applying the factor analysis to the data collected from the scale, it was examined whether or not it was possible to apply this analysis. For this, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value was taken into account (Eroğlu and Kalaycı, 2008). According to the analysis results of RAS, the KMO value of the scale was found to be 0.89. According to the results obtained, the items, which had a factor loading below .5 and were similar to each other in terms of meaning, were omitted from the scale. For instance, "Reading positively affects the mental development of an individual" and "I can learn new concepts by reading" items were close to each other in terms of meaning, and therefore, the item load was considered to be relatively low and this was omitted from the scale.

Consequently, factor analysis was studied again with the 26 items obtained. According to the explanatory factor analysis results; it was decided that the scale was made up of a single factor by considering the Kaiser's eigenvalue-greater-than-one rule for this set of data and consistent result of the scree plot. This factor accounts for 39.8% of the total variance. The obtained single factor was named as "reading attitude". The internal consistency was calculated for this single factor structure and its Cronbach alpha value was found to be .95. Thus, it could be asserted that the results obtained from the data set were considerably reliable.

At this stage, the data set was analyzed in terms of the premises at first. Because the rate of the lost values was below 5%, it wasn't considered as a problem to have these values replace with the mean (Tabachnick and Fidel, 2007). The univariate and multivariate normality and extreme values of the data set were checked. Later, by using the LISREL 8.80 (Jöreskog and Sörbom, 2006) program with SIMPLIS command language, confirmatory factor analysis was applied. The four-factor structure of the 26-item RAS was tested by using maximum likelihood method. When examining the coefficients of concordance in the analysis results, it was observed that the model was adapted to the data set very well ($\chi^2/df = 2.08$; CFI = .95; GFI = .75; NFI = .90; NNFI = .95; RMSEA = .079).

The 5th and 6th grades are highly important as they are the first half of the secondary school. In fact, for the individuals, the primary school has just finished and language skills and abstract thinking level has developed. At the same time, the decisions related to the following educational life have begun to be made. The study group was selected for this purpose. Reading is a skill where language, just like other skills, is to be provided with its acquisition. The comprehension of how important this skill is and determining the thoughts of the individuals about this matter are required for preventing the possible troubles to happen during the process of learning. In the light of all these, this study aimed to determine the reading attitudes of 5th and 6th grade students. First of all, the questions were created by taking into account the required points and their applications were made. It was found as a result of the data obtained and the analyses that the scale had a valid and reliable structure. When considering the role of reading skill in education-teaching life, it is thought that the scale would fill the gap in the field.